

ברכות מד. (המשנה) עד מה. (סוף הפרק)

ביאורי מושגים
ברכה אחרונה: ר"ע וחכמים נחלקו לפי מה נקבעת הברכה האחרונה. לפי ר"ע צריך לברך את ברכת המזון על כל סעודה משביעה. לפי חכמים מברכים רק על שבעת המינים (שיבולת שועל, כוסמת ושיפון הם הרחבות של חיטה ושעורה).
 הטעם של חכמים נעוץ בהבנה שהברכה הזו נתפסת לא רק כהודאה אלא גם כהילול לה' והילול נאמר רק על פירות משבעת המינים. (עיין בתחילת הפרק שם יש הו"א שיש לברך רק על שבעת המינים מדין 'קודש הלולים').

משנה

כשיש שני מאכלים שאוכלם יחד - מברך על העיקר ופוטר את הטפל. זאת אפילו אם העיקר הוא מלוח והטפל הוא פת!

פירות גינוסר היו ידועים באיכותם, ולכן האוכלם עם פת, הפת טפלה להם. (עיין בתוס' להסבר נוסף)

משנה

אחרי פירות משבעת המינים מברך: רבן גמליאל: ברכת המזון. חכמים: מעין שלוש. ר' עקיבא: על כל סעודה גם אם היא הורכבה רק מירק - מברכים ברכת המזון!

מה מברך השותה מים לצמאון: ת"ק: 'שהכל'. ר' טרפון: 'בורא נפשות רבות'.

טעמו של ר"ג: הפסוק 'ואכלת ושבעת וברכת' מוטב גם על: 'במסכנות תאכל בה לחם'. וגם על: 'ארץ חטה ושעורה וגפן...'. חכמים: שם יש את המילה ארץ המפסיקה בין 'ארץ חטה ושעורה...' לבין 'ואכלת ושבעת וברכת'. ר"ג: מה'ארץ' המפסיקה לומדים שהאוכל גרגרי חיטה פטור מברכת המזון.

הנוסח של מעין שלוש: על פירות הארץ: 'על הארץ ועל פירותיה'. על פירות חו"ל: 'על הארץ ועל הפירות'.

השותה מים: 1. השותה מים לתרופה לא מברך כיוון שאין לו לא הנאת החיך ולא הנאת הקיבה. 2. ה'עולם' נוהג לברך 'שהכל' כשיטת ת"ק.

המשנה בנידה קובעת: יש דברים שמברכים עליהם לפני ולא אחרי. רב פפא: על ריח לא מברכים אחרי.

על מה מברכים ברכה אחרונה: רב: על ביצים ובשר מברך 'בורא נפשות', על ירקות לא צריך לברך. ר' יצחק: גם על ירקות מברך 'בורא נפשות', על מים לא צריך לברך. רב פפא: גם על מים מברכים 'בורא נפשות'.

גם על מצוות אנו לא מברכים אחרי, אבל תירוץ זה לא מועיל לבני ארץ ישראל שהיו מברכים אחרי הורדת התפליין!!!

יש חובה להכין כל מאכל בצורה המתאימה כדי להפיק ממנו את המירב. לפת הנאכלת לבד מזיקה, לפת המעובדת בבשר, יין או בבישול עמוק משובחת. כרישין מועילים לגוף אבל יש לבשלם היטב ולבולעם מבלי ללעוס, וכי"ב. **הכלל:** בכל אוכל יש תועלת בתנאי שיודעים כיצד להפיקה!

ברכות מה. (תחילת הפרק) עד מו. (ש10 מסוף הצרות)

ביאורי מושגים
כותים - אומה שהובאה לארץ בימי סנחריב. באותו זמן הם עברו תהליך של גיור שלא היה ברור מה טיבו. לאור זאת הועמד מעמדם הדתי בספק והוא היה נתון למחלוקת רחבה מאוד בין החכמים. בימי האמוראים הוחלט סופית שהם אינם נחשבים יהודים. המשנה שלנו לעומת זאת היא לפי אותן שיטות שהם נחשבים יהודים (ולכן הם מצטרפים לזימון). בניגוד לזמננו, בזמן התנאים היו הכותים (או כפי שהם נקראים היום - שומרונים) מרכיב משמעותי מאוד באוכלוסיה ולכן שאלת מעמדם היתה משמעותית כל כך.

המקור לדין זימון:
 א. 'כי שם ה' אקרא הבו גודל לא-לוהינו'.
 ב. 'גדלו לה' איתי ונרוממה שמו יחדיו'.
 מהפסוקים רואים שהזמון פונה לאחרים (מיעוט רבים 2) - מכאן שסה"כ ישנם 3.

מהפסוק השני לומדים גם הלכה אחרת לגמרי: אסור לעונה אמן להגביה את קולו יותר מהמברך.
 הלכה הדומה להלכה זו: אסור למתרגם להגביה את קולו יותר מהקורא!

משנה
התנאים הנדרשים לזימון
 1. שלושה אנשים ומעלה שאכלו יחד.
 2. כל אחד אכל שיעור הגדול מ: ת"ק: כזית, ר' יהודה: כביצה.
 3. נשים, עבדים וקטנים - אינם נחשבים במניין השלושה.
 4. אכל היתר - מצטרף לזימון, אכל איסור - אינו מצטרף.
 5. גוי - אין מזמנים עליו. שמש שאכל כשיעור - מזמנים עליו.

גם רב הסובר ששניים יכולים לזמן מודה שהזימון שלהם שונה מהותית מזימון של שלושה. לכן שלושה לא יכולים להתחלק ולזמן בשניים.

שניים שאכלו יחד
 רב: רשאים לזמן.
 ר' יוחנן: לא יכולים לזמן.

גם ר' יוחנן הסובר ששני גברים לא רשאים לזמן, מודה ששלוש נשים רשאיות לזמן. נקודת המוצא: לא ניתן לזמן בלי 3 דעות. לכן: שני גברים לא יכולים לזמן, שלוש נשים שהן שלוש דעות רשאיות לזמן.

אביי: להלכה לא רק ששניים אינם יכולים לזמן אלא שאם שניהם יודעים לברך, עדיף שיברך כל אחד לעצמו ולא יצא בברכת חבירו.
 בשלושה אנשים המצב שונה. הזימון איננו רק ברכה משותפת אלא גם תוספת ו'שדרוג' של הברכה!!!
 לכן שניים צריכים לזמן גם כשאין ביניהם משהו חשוב מהאחרים.

ואם הזוג מסכים, לפני משורת הדין, להפסיק ולזמן - תבוא עליהם ברכה!

רבא ור' זירא: שלושה שאכלו יחד - אם שניים רוצים לסיים - כופים על היחיד. אם היחיד רוצה לסיים - אינו יכול לכפות על הזוג.

הלכה כמר זוטרא
בעשרה מזכירים שם ה'
(א-לוהינו) ולכן הדרישות
יותר נוקשות.

מר זוטרא: דין זה תקף רק ב3 ולא ב10.
רב אשי: בעשרה יותר הגיוני להחיל את
הדין הזה מבשלושה.
העדרו של אחד מתוך שלושה יותר בולט
מהעדר אחד מתוך עשרה.

רב: ניתן לצרף לזימון אדם שאכל יחד
עם האחרים ועכשיו נמצא מחוץ לחדר.
(כמובן בתנאי שהוא במרחק שמיעה!)

רש"י: זהו דין כללי
התקף בסיום כל 'סט'
של ברכות וכך הדין
גם בסיום ה'סט' של
ברכות ק"ש.
תוס': זהו דין ייחודי
לברכת המזון.

הלכות שונות בעניין הזימון והברכות

1. השומע אחרים המזמנים והוא לא אכל:
שמע את תחילת הזימון - אומר 'ברוך ומבורך שמו תמיד לעולם ועד'.
שמע רק את הזימון עצמו - אומר 'אמן'.
2. אין לענות אחר ברכת עצמו אמן, לבד מברכת בונה ירושלים שהיא סיום
עיקר ברכת המזון.
3. אביי היה אומר את ה'אמן' בקול כדי שהפועלים היוצאים ידי חובה ידעו
שהסתיימה הברכה.
רב אשי אמר את ה'אמן' בלחש כדי שלא יזלזלו בברכת הטוב והמטיב.
4. רשב"י: עדיף שבעל הבית יבצע על הלחם כדי שיחלק מנה נדיבה לאורחים.
5. רב הונא: הבוצע יזמן כיוון ש'המתחיל במצווה אומרים לו גמור'.
רשב"י: האורח יזמן כדי שיוכל לברך את בעל הבית.

ברכות מו. (ש10 מסוף הצרות) עד מז: (ש5)

ביאורי מושגים
פדיון מעשר שני - אדם שפודה הקדש של אדם אחר משלם את שווי החפץ בלבד. אדם שפודה הקדש שהוא הקדיש או מעשר שני שלו - משלם בנוסף לשווי החפץ (הקרן) גם חומש. כשמחשבים את החומש, מחשבים גם את החומש עצמו ולכן צריך לשלם 25% מהקרן שהם 20% מסך התשלום כולל החומש.
 החומש איננו נחשב כעיקר הפדיון. לכן אם מישהו הפריש רק את הקרן בלי החומש החפץ פדוי.

הגמרא מנסה להצמיד מח' זו למח' התנאים:

בר' א': ברכת המזון היא או 2 ברכות או 3.
בר' ב': ברכת המזון היא או 3 ברכות או 4.

ברייתא א' היא כשיטת רב ששת שאינו מחשיב את הזימון עצמו כברכה.
 ברייתא ב' היא כשיטת רב נחמן המחשיב את הזימון כברכה.

נדחה:
 א. ייתכן ושתי הברייתות מחשיבות את הזימון כברכה - הברייתא המורידה מתייחסת לפועלים שיש להם נוסח מקוצר.
 ב. ייתכן ושתי הברייתות לא מחשיבות את הזימון כברכה - הברייתא המוסיפה ברכה מחשיבה גם את ברכת הטוב והמטיב.

עד היכן היא ברכת הזימון:
רב נחמן: עד 'ברוך שאכלנו משלו...!
רב ששת: עד סוף ברכת הזן.

מהי 'ברכת הזימון':
רש"י: התוספת הנאמרת רק כשיש זימון.
תוס': עד היכן חייב להקשיב אדם המצטרף לזימון (ורוצה להמשיך בסעודתו אחר כך).

הראיות לכך שברכת הטוב והמטיב היא מדרבנן:
 1. פועלים לא אומרים אותה.
 2. היא לא חותמת בברוך.
 3. לפי ר"ע היא לא נאמרת בבית האבל.

ברכת הפועלים:
 1. הפועלים מחברים את ברכות 2 ו 31 לברכה אחת.
 2. פועלים לא אומרים הטוב והמטיב.

כללי דרך ארץ

1. מכבדים את הגדול להכנס רק במקום שאם היו גרים בו היה מתחייב במזוזה - ולא בדרך (מפני הטורח) ובגשרים (מפני הסכנה) ובמים אחרונים (זה נראה כזלזול).
 2. אין רשאים האוכלים לאכול עד שהמברך על הלחם יטעם.
 3. שנים שאוכלים ממתנים אחד לשני כשאחד עושה הפסקת שתיה, שלושה לא צריכים.
 4. הבוצע צריך לחכות שכולם (או רובם) יענו אמן לפני שהוא מתחיל לבצוע.

להיכן חוזר:
אביי: להתחלה.
רבנן: למקום שהפסיק.
הלכה כרבנן

מיהו זה שחוזר:
רש"י: אדם שהצטרף לזימון והמשיך בסעודתו - כשמברך, מהיכן מתחיל את הברכה.
תוס': המזמן - לאחר שענו לו על הזימון האם הוא אומר 'נברך שאכלנו' או 'ברוך שאכלנו'.

עניית אמן

אין עונים אמן חטופה - שעונה אותה לפני שהמברך גמר את ברכתו.
 ולא אמן קטופה - שמשמיט אות מה'אמן'.
 ולא אמן יתומה - שעונה אמן בלי לשמוע את הברכה עצמה.
 וכן לא יאמר את הברכה במהירות.

דיני זימון נוספים

שניים שאכלו והצטרף אליהם שלישי אחרי שסיימו: אם עקרונית הם מעוניינים להמשיך לאכול (אם יביאו להם מאכל אטרקטיבי) - הוא יכול להצטרף אליהם לזימון.
מי מכובד בזימון: רב אחא: מי שהיה בעיקר הסעודה. תלמידי רב: האדם החשוב. להלכה נפסק: האדם החשוב.

ציטוט מהמשנה

אכל דמאי, מעשר ראשון
 שניטלה תרומתו, ומעשר שני
 והקדש שנפדו -
 כל אלו נחשבים אכילת היתר
 ויכול להצטרף לזימון.

החידוש לגבי מעשר ראשון הוא במקרה שבו הלוי נטל את המעשר לפני שהתבואה התחייבה בתרו"מ (לפני שנגמרה מלאכתה). במקרה זה פטור הלוי מלהפריש תרומה גדולה והוא יכול להסתפק בהפרשת תרומת מעשר.

אמנם יש חובה להפריש תרו"מ על דמאי, אבל כיוון שדמאי מותר לעניים, וכיוון שהוא יכול להפקיר את נכסיו ולהיות עני אין זה נחשב אכילת איסור מובהקת.

החידוש לגבי מעשר שני שנפדה הוא במקרה שבו הוא לא הפריש את החומש אלא רק את הקרן.

ברכות מז: (ש) עד מח: (ש6)

ביאורי מושגים
גירות - בשלושה דברים נכנסו בני ישראל להיות לעמו של א-לוהים: **במילה**, **טבילה** ו**קרבתן**. כל גר מתגייר באמצעות שלושת השלבים הללו (ואישה כמובן בלי ברית מילה).
 כיום שאין קרבנות מוותרים לגר על הקרבן. הלכה זו נלמדת מכך שהתורה קבעה שניתן יהיה לקבל גרים בכל זמן ומיום שחרב המקדש לא ניתן להביא קרבן.
 בנוסף לשלושת השלבים הללו צריך כמובן גם **קבלת מצוות**. הפוסקים נחלקו מה בדיוק תפקיד ומשמעות קבלה זו.

ציטוט מהמשנה

על אלו מזמנים:
 1. שמש שאכל כזית.
 2. כותי.

על אלו אין מזמנים:
 1. מעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו.
 2. טבל.
 3. מעשר שני והקדש שלא נפדו.
 4. שמש שאכל פחות מכזית.
 5. גוי.

מירות שהשמש לא אכל עמם בצורה קבועה, הוא מצטרף.

קושיה: עם הארץ לא מצטרף! תשובה:
 א. כאן מדובר בכותי חבר,
 ב. עם הארץ לעניין זימון הוא מי שאינו מפריש תרו"מ (כשיטת חכמים).

מיהו עם הארץ:
 ר' מאיר: מי שאינו אוכל חולין בטהרה.
 חכמים: מי שלא מפריש תרו"מ.
 ר' אליעזר: מי שלא קורא ק"ש.
 ר' יהושע: מי שלא מניח תפילין.
 בן עזאי: מי שאין לו ציצית בבגדו.
 ר' נתן: מי שאין לו מזוזה בביתו.
 ר' נתן בן יוסף: מי שלא מגדל את בניו לתורה.
 אחרים: מי שלא משמש ת"ת.

הלכה כאחרים!

מדובר במקרה שבו הלוי הקדים את המעשר לתרומה אחרי שנגמרה מלאכתה של התבואה. לכן המעשר התחייב בתרומה גדולה ולא רק בתרומת מעשר.

מדובר אפילו בטבל דרבנן.

אם פדה בדבר שלא מועיל כמו קרקע או אסימון - הפדיון לא מועיל.

גם אם הגוי מל ולא טבל הוא עדיין נחשב גוי.

היה אמינא להקלות בצירוף לזימון ולמניין

1. ניתן לצרף תינוק ועבד להשלים ל10.
 2. 9 הנראים כ10 (או כי הם מפוזרים או כי הם מכונסים) מצטרפים למניין.
 3. 2 תלמיד חכמים המחודדים אחד את השני יכולים לזמן גם בלי אדם שלישי.
 4. קטן שהביא שתי שערות משלים ל3 לזימון.

נדחה - כל ההקלות הללו נדחו להלכה. ההקלה היחידה שקיימת היא צירוף קטן שיודע למי מברכים.

ריב"ל: מי שמגיע ראשון לבית הכנסת מקבל שכר כנגד כל מי שהגיע אחריו!!!

ואם צריך את העבד למצוה של רבים (השלמת מניין) - מותר לשחררו.

אסור לשחרר עבד - שנאמר 'לעולם בהם תעבודו'.

צירוף אוכלי ירק לזימון

1. ניתן לצרף אוכלי ירק לזימון.

2. כמה אוכלי לחם צריך מתוך המזמנים: ר' ירמיה: מספיק רוב רגיל (6 ומעלה).
ר' זירא: צריך דווקא רוב מובהק (7 ומעלה).

3. האם המזמן חייב לאכול לחם: ר' שמעון בן שטח: מי ששתה יין יכול לזמן.
ר' יוחנן: חבריו של ר' שמעון חלקו עליו - רק מי שאכל לחם יכול לזמן.

הלכה כחבריו
של ר' שמעון
בן שטח!

ברכות מח: (שז) עד מט: (המשנה)

ביאורי מושגים
 הרוגי ביתר - ביתר היתה עיר מרכזית וחשובה מאוד בתקופת חורבן הבית. נפילת העיר היתה אירוע סמלי טרגי ביותר שצויין כאחד מחמשת הדברים הרעים שארעו לאבותינו בט' באב.
 לאחר מאמצים מרובים הצליח היישוב היהודי להביא לקבורה את רבבות מתי העיר ביתר, אירוע זה הוביל לתיקון ברכת הטוב והמטיב שניתקנה לרגל האירוע. יום זה גם מצויין כיום שמחה - ט"ו באב.

המקור לשלוש הברכות הראשונות:
 'ואכלת ושבעת וברכת' - ברכת הזן.
 'על הארץ' - ברכת הארץ.
 'הטובה' - ברכת ירושלים.

המקור לברכה הרביעית 'הטוב והמטיב':
 ת"ק בברייתא: 'אשר נתן לך'.
 רבי: הברכה היא רק מדרבנן.

המקור לזימון:
 ת"ק בברייתא: 'את ה' א-לוהיך'.
 רבי: 'גדלו לה' אתי ונרוממה...!'

המקור לברכה שלפני:
 ת"ק בברייתא: ק"ו מהחיוב לברך אחרי.
 רבי: 'אשר נתן לך'.
 ר' יצחק: 'וברך את לחמך ואת מימך'.
 ר' נתן: 'כי הוא יברך הזבח' (שמואל הנביא).

הברייתא לומדת גם על המקור לברכת התורה:
 ר' ישמעאל: ק"ו, אם מברך על חיי שעה ודאי שיש לברך על חיי עולם.
 ר' חייא בר נחמני: נאמר 'על... אשר נתן לך' ונאמר 'ואתנה לך את לחות האבן'.
 ריב"ב: 'טובה' זו תורה, 'הטובה' זו ירושלים.

וכן על המקור לברכה על הרעה:
 ר' מאיר: 'אשר נתן לך' - תברך אותו על כל דבר שנתן לך.

מבנה ברכת המזון

1. ברכת הזן - תוקנה ע"י משה כשירד המן.
2. ברכת הארץ - תוקנה ע"י יהושע כשנכנסו לארץ.
3. ברכת ירושלים - תוקנה ע"י דוד ושלמה.
4. ברכת הטוב והמטיב - תוקנה ע"י רבן גמליאל כשהותר לקבור את מתי ביתר.

התוספות בשבת, יו"ט ור"ח

1. **מתי מוסיפים את התוספות:**
 ת"ק: בברכת ירושלים, ובדיעבד אם הוסיף בברכה השניה או הרביעית - יצא.
 ר' אליעזר: בברכת הארץ או בברכת ירושלים או ברביעית.
 חכמים: דווקא בברכת ירושלים.
2. **שכח להזכיר**
שבת ויו"ט - חוזר לראש כיוון שיש חיוב סעודה.
בר"ח - לא חוזר כיוון שאין חיוב סעודה.
3. שכח להזכיר ונזכר אחרי סיום הברכה ולפני הטוב והמטיב - יברך ברכה מיוחדת בעניין המאורע (כפי שתיקן רב).

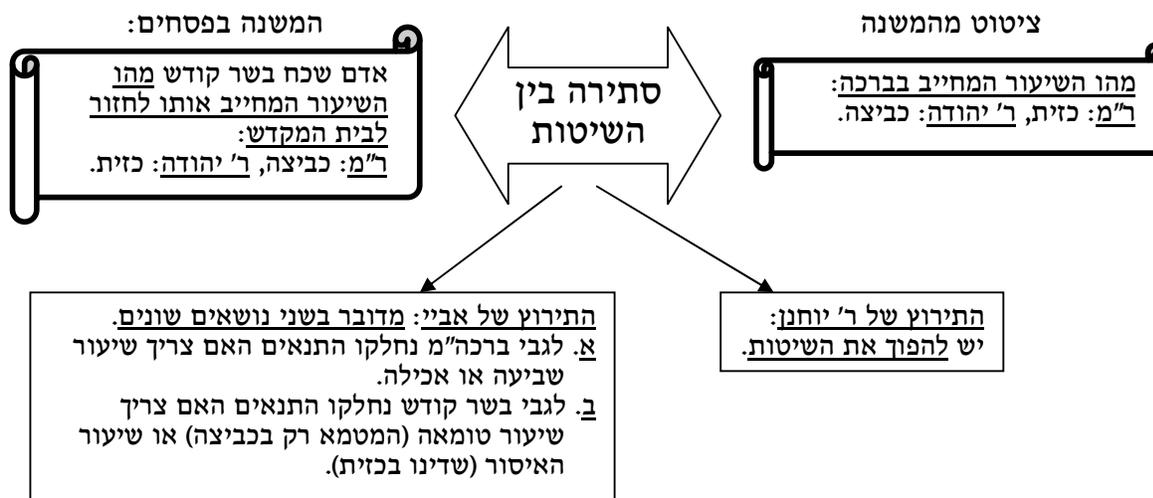
רב חלק וסבר שכיוון שנשים אינם מחויבות בדברים אלו אין עיכוב בהזכרתם - אולם הוא דעת יחיד ולא נפסק כמותו.

ר' יוחנן קבע שיש להוסיף בהטוב והמטיב מלכות נוספת:
נוסח א': מלכות נוספת אחת - בשביל בונה ירושלים שבה הוזכרה מלכות דוד.
נוסח ב': שתי מלכויות נוספות - בשביל ברכת הארץ ובונה ירושלים שלא הוזכרה בהן מלכות שמים.

לחתום בשני העניינים אי אפשר כיוון שרבי קבע:
 אין לחתום ברכה בשני עניינים

מה חייבים להזכיר בברכת המזון

1. בברכת הארץ יש להזכיר את הברית והתורה.
 בברכת ירושלים יש להזכיר את מלכות בית דוד.
2. ר' אבא: ראוי להזכיר פעמיים הודאה בברכת הארץ.
3. הזכרת 'מלך העולם' בברכת הטוב והמטיב:
שיטה א': הטוב והמטיב היא מהתורה - לכן היא ברכה הסמוכה לחברתה - אינה צריכה מלכות.
שיטה ב': הטוב והמטיב היא מדין חכמים - לכן אין לה דין של ברכה הסמוכה - לכן היא צריכה מלכות.
4. **במה יש להתמקד בברכה השלישית:**
רב ששת: אם התחיל בגאולת ישראל חותם בה ואם התחיל בגאולת העיר חותם בה.
רב נחמן: בין כך ובין כך חותם בגאולת העיר שהיא כוללת נח אח גאולת ישראל

ברכות מט: (המשנה) עד נ: (ש6 מהסוף)

ביאורי מושגים
ריש גלותא - המנהיג הציבורי של היהודים בבל. בתקופת האמוראים הקהילה היהודית בבל הייתה מפותחת מאוד והיו ערים חשובות (כמו נהרדעא למשל) שהיהודים היוו שם רוב. ראש הגלות היה תפקיד חשוב מאוד והייתה לו עצמה רבה. היו ראשי גלויות שנחשבו צדיקים (כמו מר זוטרא שהיה בזמן רב ושמואל) והיו כאלו שזכו לביקורת.

טעמו של ר"י הגלילי:
 'במקהלות ברכו א-להים, ה'
 ממקור ישראל'
 ר"ע: משם לומדים שגם עונְּרִים
 אמרו שירה על הים.

הלכה כר"ע

למרות זאת תמיד עדיף לומר
 'נברך' ולא 'ברכו' - כדי שלא
 יוציא עצמו מהכלל!

1. לפי ר' עקיבא מי שרוצה
 יכול לומר 'המבורך'.
 2. ה'עולם' פוסק כר' ישמעאל.

משנה
כיצד מזמנים

1. ב3 - אומרים נברך.
ב10 - אומרים נברך לא-לוהינו.
 מעל 10: ר' עקיבא: הנוסח של 10 אנשים זהה לנוסח של מיליון איש.
 ר' יוסי הגלילי:
ב1000 אומרים 'נברך ה' א-להינו'.
ב1,000 אומרים 'נברך לה' א-להינו א-להי ישראל'.
ב10,000 אומרים 'נברך לה' א-להינו א-להי ישראל יושב הכרובים'.
 2. אם יש חוץ מהמזמן שיעור זימון, יכול לומר במקום 'נברך' - 'ברכו'.
נוסח אמירת 'ברכו'
 ת"ק (ר"ע): 'ברכו את ה'.' ר' ישמעאל: 'ברכו את ה' המבורך'.

הלכות נוספות בעניין זימון
 1. אם קשה לשמוע את המזמן, ובע"ב יקפיד אם יראה שיש זימון עצמאי גדול (של 10) - רשאים להתחלק לקבוצות של 3.
 2. שלושה שהתחייבו בזימון וקדם אחד וברך לבדו - יכולים האחרים לזמן עליו למרות שכבר בירך (והזימון נחשב רק להם ולא לו).

משנה

1. מותר להתחלק בזימון רק אם בשתי הקבוצות יש את אותה רמת זימון (עד 10 - כשיש בכל קבוצה 3 ומעל 10 כשיש בכל קבוצה מעל 10).
 2. שתי חברות שאכלו באותו בית ורואות אחת את השנייה (אפילו חלקן רואים את חלקן) - יכולות להצטרף לזימון.
 3. ר' אליעזר: מברכים על יין רק אם הוא מדולל במים. **חכמים**: ניתן לברך על יין גם אם הוא נקי מתוספות.

לפי ר"א על יין חי מברכים 'פרי העץ'.

טעמים של חכמים: גם מיים חי ניתן להכין תרופות לשתיה.

מה מחדש הסעיף הראשון:
 1. שהאיסור להתחלק מתחיל מהרגע שבו התיישבו לאכול, (עוד לפני שהתחילו).
 2. שהם נחשבים חבורה אחת גם אם כל אחד אוכל מלחם שונה.
 3. אנשים מחבורות שונות שהתחייבו בזימון יכולים להצטרף לזימון משותף.
 בתנאי שחבורתם לא זימנה עדיין.

ברייתא

ר' אליעזר שמתיר ליטול ידיים בין חי מחדש שני דברים:
1. יין חי הינו מי פירות.
2. מותר להשתמש באוכל שלא לשם אכילה!

ר' אליעזר: על יין חי מברכים בורא פרי
העץ וניתן ליטול ממנו ידיים.
חכמים: דין יין חי כדין יין מדולל.

להלכה נפסק בניגוד לר"א:
1. לחם אסור לזרוק בכל מקרה - גם כאשר הוא לא נפגם מכך.
2. שאר אוכלים מותר לזרוק רק כשהם לא נפסדים מכך.